

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**De Ivstitia Et Ivre Libri Decem, Reuerendi P. F. Dominici
Soto, Segobiensis, Ord. Præd. Theologi præclariss.**

Soto, Domingo de

Venetiis, 1608

Qvæstio iij, De lege naturæ.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38878

obtemperare participant tamē rationem diuinam quae latius patet. Vnde sicuti mēbra dominio despono obediunt, anima ut auctor est in Poli. Aristot. sic res irracionales obediunt Deo. Hoc tamen uerū est, quod quia non sunt per se rōnis cōpotes, instinctus illis impressi nō habent propriā naturam legis uelut in nobis lex nālis. Ad quartum rēponderetur, quod nec monstrat neq. casualia prāter ordinem diuināe regule accidunt, sed dicitur monstrum respectu causae particularis queream integram intendebat, & casuale respectu hominis, cui prāter intentionē imprudenti ac nescienti contingit, diuine at rōni causae ipse monstrorum & casualium prospectus sunt. Quare Deo nihil est casuale nec fortuitū. Ad quintū at iam rēponsum est hoīum tam iustorū quā iniquorum actiones diuināe legi subditas esse. Quid aut adducitur. Qui spiritu Dei aguntur, eos non esse sub lege, in hoc sensu legendū est, q. legis pondere nō premuntur, quia nō seruit, sed filiali timore legis dicto audientes sunt, atq. adeo Spiritus sancti ductu potius quā legis coacti uiuunt, quasi a legis liberi. Vnde illud, Iusto non est lex polita, & illud 2 Cor. 3. ubi Spiritus Domini, ibi libertas. Ad aliud autē de carnis prudentia itidem concessum est iniquos, quantum ad actiones, non sub iici diuināe legi imperanti, recidere, tū per passionem in eandem uindicantem. Ad sextū demū rēponderetur q. cum eisdē causis res & moueantur in fine & ipso conferuntur consequens sit ut non modo in hac militatium vita, verum & in alia omnes sub eadem diuina lege degant, nepe dum beati seu hoīes consideres seu angelos illos sempiterna felicitate diuina ordinatione perfruantur, damnati uero tam demones quā homines in illis carceribus ordinationem diuināe iustitiae perpeffi duerunt.

Aristot.

Ad quartum.

Ad quintum.

Ad postremū argum.

QVÆSTIO IV.

DE LEGE NATVRÆ.

S. Thom. 1. 2. quæstio. 49.

ARTICVLVS I.

Utrum lex naturalis sit habitus in nobis existens.

Primū arg. ptis negat. Post legem æternam consequitur ut de aliis quæ ab illa deriuantur dicamus. Et primū hac quæstione quarta dele-

ge naturę Atq. hoc primo articulo de esuū ubi tantia, an sit habitus nobis inherens. Arguitur ergo cōtra id q. supponitur, Lex æterna s. m. Aug. li. 1. de lib. arb. est, quia iustum est, ut omnia sint ordinatissima, ergo per illam satis homo, abundeq. gubernatur, cum ergo natura in superfluis non redundet, non opus est nobis alia lege prāter æternam. Secundo arguitur, Homo aliter in suum finem tendit q. bruta, ut pote qui se in finem libere mouet per eius cognitionem rationis ductu, bruta autē nulla se ratione aguat, sed aguntur naturali instinctu, ergo homo non mouetur lege naturę, sed tām bruta. A parte autem affirmatiua quæstii arguitur, tertio quod sit habitus. Triasur 2. Ethic auctor est Philosophi) sunt in anima nostra. s. potentia, habitus, & passio, lex autem naturalis neq. potentia est, neque passio, u. liquido constat, quia tam potentia quam passio indifferēs ad contraria est, s. ad bonum & malum, lex uero dictamen boni est ergo est habitus. In contrarium autem est quod ut supra quæstione prima ostendebamus, lex est rationis dictamen, quod sonat actum, uidelicet hoc aut illud faciendum est.

Ad quæstionem hanc tribus conclusionib. rēponderetur. Prima, Lex naturalis in mentib. nris inculpta est, & impressa. Probatur, Lex quæ (ut dictum est) regula existit & norma actionum nostrarum, duplex (ut dicebamus) habet subiectum. Inest. n. & in regulante, & in regulato, in altero tanquam mouente & in altero tanquam moto, actiones autem humane, ut proxima quæstione definitum est, subduntur legi æternæ, ergo Deus, qui cuncta suauiter disponit, ueluti nature auctor impressit mentib. nostris lumen, per quod legem eius æternam participant actiones nostras ad debitum finem quo suapte natura feruntur, dirigeremus. De quo lumine Dauid interrogantibus, quis ostendit nobis bona, ad Deum conuersus, responder. Signatum est super nos lumen uultus tui. Dicitur. n. significantissime Dei uultus lumen sue sapientię & rationis facies, per quam sicuti homo de uultu cognoscitur. Hęc autem naturalis impressio appellatur lex naturalis, s. m. illud Pauli ad Rom. 2. Genes quæ legem non habent naturaliter quæ leges sunt faciunt Vbi glo. si non habent legem scriptam habent tamē legem nālem qua

Secundū

Tertiū

Prima conclusio. Snadetur conclusio.

Psal. 90.

Secunda conclusio. Probatio. S. Tho. Juniorum placitum. Probatio conclusio.

Corollarium S. Tho.

Secunda conclusio. Probatio.

qua quislibet intelligit, & conscius est quid sit bonum & quid malum. Secunda conclusio. Lex naturalis neque potentia neque passio est, neque secundum substantiam est habitus. Conclusio est S. Tho. 1. 2. q. 94. quam quia rari percipere curant, rari credunt. Arbitrari non uulgo recentiores Philosophi habitus intellectuales esse propositiones ac iudicia habitualia, ob id quod ex assensibus frequentatis relinquuntur habitualis assensus, quibus postea efficiantur actuales. Sed re uera Philosophia hæc non est syncera, quoniam habitus non est iudicium, sed qualitas quadam & uirtus eliciendi iudicia. Ex hac ergo ueritate probatur conclusio nostra. Lex est dictamen (ut supra dictum est) quod ratio de agendis constituit, ut non furadum, non machandum &c. Veluti iudicia speculatiua, sunt etiam opus intellectus, habitus autem (ut diximus) neque est iudicium neque propositio, sed uirtus talia efficiendi, lex ergo non est habitus per essentiam, sed dictamen quod formam habet præcepti. Ex quo fit legem naturæ non esse idem quod synderesis. Hanc enim idem Doctor sanctus. 1. par. q. 79 docuit esse habitum, nempe uirtutem mentis quæ nos inclinât ad assentiendum principiis prædictis, sicuti habitus intellectus propensio & oppulsi ad assentiendum principiis speculatiuis. Atque hac ratione synderesis dicitur instigare ad bonum & murmurare de malo. In summa, sicuti habitus intellectus non est principiorum collectio, sed uirtus assentiendi illis sic neque synderesis est lex naturalis, sed est uirtus assentiendi illis principiis ac dicantur in principis, quæ sunt lex naturalis. Unde ubique legatur synderesis esse lex intellectus nostri, ut est apud Basilium intelligendum est non per essentiam, sed quod synderesis est habitus continens legem naturæ, quippe cuius uirtute principia illa iudicamus. Hæc in gratia eorum dixerim qui Physicæ meditationi dediti sunt. Secunda conclusio. Lex naturalis inest nobis per modum habitus. Probat. Præcepta naturalia non solum actu a ratione considerant, dum actu quis præcipit, aut præceptum auscultat, sed per modum habitus, hoc est, per modum permanentis in absentia actus. Itaque sicuti scriptura sacra dicitur fides nostra, quia est collectio eorum omnium quibus per habitum fidei assentimus, ita collectio principiorum

agendum rerum dicitur habitus, quia uirtute synderesis illis assensum præbimus. Quod si queras quidnam est hoc quod per modum habitus permanet præter synderesis? Respondetur, esse species in memoria derelictas. Contra hoc tamen Philosophia studiosius insurgit. Lex naturalis id est natura nostre in ipsa eius conceptio ne, tunc autem nulle ingenerantur species rerum, sed illas postmodum sensuum adminiculo acquirimus. Respondetur propterea legem naturæ dici nobis a natura inditâ, & impressam, quod apprehensis terminis bonis & mali illico uirtute synderesis intellectus efformat iudicia hæc dictamina. Bonum est amplectendum, & malum repudiandum, ac similia, quæ sensum intellectus lumine innotescunt. Quare nulla opus fuit specierum infusione, sed ille postea nullo negotio acquirantur. Emergit nihilominus argu. aliud contra hanc synderesis impressionem. Habitus. n. (ut in lib. de bon. coniu. aueter est Augustinus est quo aliquid agitur cum opus est, synderesis autem non est huiusmodi, quoniam paruuli ante usum ratione, neque uero damnati utri possunt naturalibus principiis. Respondetur, Augustinum solum deprimere habitus naturam, ubi non impeditur. Nihilominus quando ratio ligata est ut in dormientibus, nequit habitus suo fungi munere. De hac autem synderesis, de qua habitus intellectus erga principia speculabilia per se nota uincit hoc sepe argumento solo, quod non sint qualitates ab intellectu distincte, nam habitus ab hoc adhibentur, ut cum potentiam indifferens sit ad duo contraria, determinetur per eisdem & coarctetur ad unum. Hoc pacto appetitus concupiscibilis per temperantiam determinatur ad bonum uirtutis, intellectus autem per se ipse determinatus est ad illa quæ lumina naturali sunt nota, utpote qui suapte natura tales ueritates amplectatur, non ergo opus habet aliqua qualitate uertit, sed ipse forsitan inclinationes naturales dicuntur inditi habitus. Cui autem oppositum probatus fuerit, aliam rationem medietur. Aliâ plus iusto in Methaphysicam mergimur. Ad primum igitur argu. respondetur quod est eterna lege gubernemur, id tamen sit per naturalem, quæ participatio illius, est sicuti lux Solis per lumen nos nobis irradiatum

Quod incidens. Solutio. Obiectio. Responsio.

Altera obiectio. August. Solutio.

Ad primum argumentum principiale.

illuminat, igitur cum lex naturalis non sit ex æquo ab æterna distincta, sed eius parti-
cipatio, nequaquã superfluit. Ad Æm conce-
dendo antecedenti, puta quo nos libere, bru-
ta uero naturaliter moueantur, negatur tñ
consequentia, dum inferitur hominem nõ
moueri lege naturali, nam actionum liber-
tas in aliquo principio naturali fundatur,
nihil. n. homo appetit nisi sub ratione boni
nempe illo subnixo naturali principio.
Bonum est appetendum. Attamen propo-
sitiõ hinc bono Æm rationem, inde altero
sensuali, libere potest quod maluerit alteri
præferre. Quin uero (vt proxima quæsti-
one dicebamus) inde Lex naturali in nobis,
præ brutorum instinctu legis rationem ha-
bet, quod ratione nos ipsi ducimur, illa uo-
ro per impetum foris secus agitur. Ad ter-
tium respondetur quod Arist. loco illo. Et-
hic 2. non recensuit omnia quæ insunt in
anima, quia nihil de actu uel intellectu
uel uoluntatis, ne uero de speciebus memi-
nit, sed totum cõnumerauit principi, quo-
rum uirtute intellectus operatur. Lex autẽ
naturalis non est talis uirtus, sed opus ip-
sum s rationis dictamen quæ modo expo-
sito per modum habitus inest.

ARTICVLVS II.
Utrum lex naturalis plura cõtineat præcepta.
Consequenter articulo secundo inter-
rogat S. Th. utrum lex naturalis plura
cõtineat præcepta. Quem titulum qui
ocisitanter audierit, ridiculam iudicabit
quæstionem, nam cum Decalogus aliaq.
illi multa annexa præcepta a lege naturæ
ortum ducant, quibusnam ambigere poterat
plurima esse præcepta iuris naturalis. At
uero S. Th. meditare ubiq. Æm Philosophiã
loquitur. Præcepta. n. illa absolue dicuntur
legis naturæ quæ illius sunt propria quate-
nus, ab humano diuinoq. iure distingui-
tur, nempe illa principia quæ nullo indigẽt
discursu, sed per se sunt lumine naturalino-
ra. Illa uidelicet: de quib. modo definitum
est, esse nostræ naturæ congenita. De his
ergo nõ est uanum querere sint ne plura.
Arguitur non esse nisi unum. Lex (vt supra
dictum est) in genere præcepti collocatur,
si ergo plura sunt præcepta naturæ, plures
sunt eiusdem leges, cum tamen vulgo nõ
ponamus nisi vnã legem naturæ. Secun-
do arguitur Humana natura est vnã, vnã
que humani generis ratio, ergo unicum
est primum eius præceptum. Quod si dixit

Primũ
arg. a p-
te nega-
tiua.

Secũdũ

ris præcepta multiplicari secundum natu-
rarum numerum ex quibus homo cõsta-
t, vt aliud sit eius naturale præceptũ inquan-
tum est ens, aliud inquantum animal atq.
aliud inquantum homo, tunc inde seque-
retur, ea etiam quæ ex inclinatione concu-
piscibilis appetitus nobis contingunt, ad
legem naturæ pertinere, quod cum intra
rationis lineam non continentur, absurdum
videtur. Tertio arguitur contra præ-
cepti nomen. Lex uulla obligat nisi quam
ratione a superiore edicitur, natura autem
nõ est nobis superior nec iudex noster, sed
Deus atq. eius ministri homines, ergo lex
naturæ, nisi adesset diuinum ius aut huma-
num, nullam haberet uim obligãdi, vt eius
transgressio esse peccatum. In contrarium
est quod perinde se habent huiusmodi præ-
cepta legis naturæ circa principia agibiliũ,
vt principia in speculabilibus, sed hæc
sunt plura, ergo, & illa

Ante quæstionis huius rãsum, cum iam
præmonitum sit sermonem hic haberi de
præceptis legis naturæ, non quibuscunque
sed propriis puta quæ nullo discursu vt ius
humanum, nec superiori reuelatione ut di-
uinum indiget, sed per se ipsa nota sunt ad
notandum est dupliciter dici propositionem
per se notam, uno modo, secundum
se & altero, relatione ad nos. Illa. n. propo-
sitiõ & priori modo per se nota, cuius præ-
dicatum est de intrinseca ratione subiecti,
vt Deus est, homo est rationalis. Etenim
qui naturam subiecti penetraret, nullo in-
digeret medio ut propositionis ueritatem
deprehenderet. Quoad nos uero tales pro-
positiones non sunt per se notæ, quã extre-
morum naturã non plane percipimus. v. n.
de iuxta sãm Boetij in lib. de Hebdom.
Quædã sunt propositiones simpliciter per
se notæ quippe quarum termini omnibus
sunt parentes, ut omne totũ est maius sua
parte. Aliæ uero sunt per se notæ solis sapiẽ-
tib. qui terminos percipiunt, vt Angelus
non est circumscriptus loco. Intelligenti
nanq. non esse corpus, illico patet nullo
circumscripti loco. Ad propositum descen-
dendo sicuti Primum quod rationi specu-
latiue offertur, est ens (hoc. n. de reb. uniuers.
sis primũ percipimus) sic primum q. ratio-
ni practice de appetibilib. & agibilib. of-
fertur, est bonum, nam sicuti primum obie-
ctum intellectus est ens, sic & primũ uolun-
tatis, est bonum. Quare sapienter Philoso-
phus

Tertiũ
argum.

Duplex
genus, p
positio-
nis, p. se
notæ.

Boetius

Prima
conclõ.
Suadet
cõclusiõ

phus Ethicorū initium ab hoc sumpsit principio. Bonum est, quod omnia appetunt. His practictis duabus conclusis ad quoniam rōnem rōdetur. Prior est, præcepta propria naturalis iuris, hoc est prima, per se nota principia, sunt plura. Probat, principia naturalia (ut nota auribus intonat, sunt illa quæ natura nobis impressit, natura autem hōis ex pluribus partialibus constat. Est. n. ens, quæ utiq; natura cōis illi est cum uniuersis reb. Mox est cum uiuentibus uiuens, deinde inter animalia animal, ac demum hō: ergo sū oēs hos natura gradus peculiaria habet prima præcepta. Exempli grā, quatenus est ens, hoc est generalissimum ei omnium præceptorum. Bonum est expectandū & profequendum malum aut respiciendum ac fugiendū.

Arist.

Secūm Principiū Practicū

Quid sit cause ut hō nō tā tum ue rum bo num sed speciem boni ex perat, cū id in ca teris re bus se cus ene nire cō ptum sit

Hoc n. præceptum cunctis mundi reb. cōmune est idq; ideo oīum finis appetibiliū in quod suabilia omnia tanq; in primū principium reducuntur, sicuti in speculabili lib. quodlibet esse aut non esse, ut 4. Metaph. 9. auctor est Arist. Mox quia primum naturalium bonorum est, esse, inde statim cadit particularius aliud principium quod est, esse proprium cuiq; conseruandum est. Oīa. n. appetunt se conseruare suisq; contrarijs obfistere. Et ratio est illa generalis, quia illud est cuiq; bonum, hoc uero malū. Neque alia expectanda est causa, siquidem hoc (ut modo dicebamus) est primum principium in quod oēs appetitiones resoluuntur. Quicquid. n. homo uel queuis res mundi appetit, id concupiscit sub ratione boni, uel ueri, uel apparentis. Atque hoc utique appetitu hominem, cum sit omnium perfectissimus, quæ sub cælo sunt, inferiorē ceteris modo quodam uideo, eo quod ex duabus constat diuersis naturis. Nam res uniuersæ id solum bonum appetunt, quod illis uere est bonum, homo uero illud etiā, quod licet sensui est bonum rationi tamē, quæ sua est natura, existit malum. Deinde descendendo deuiatur aliud principium legis naturæ ac præceptum hōis in quantum est animal, quod ad commixtionem masculi ac femine attinet. Hic. n. existit animal b. peculiaris modus conseruandi speciem. Nam, etsi in arboribus, ut in Palmis & Lauris quædam deprehendatur imago masculi & femine, atque in herbarum quibuspiam, rō ueram masculi feminatorem in foliis animalibus agnouit Philosophia, Ex his demum trahitur aliud princi

pium hōis in quantum est rationalis, quæ utiq; rōne inclinationem hēt ad cognitionē Dei, ac uirtutis bonum. Ex quo rursus ei conuenit appetentia ad societatem, & ciuilitatem, unde illud, Id facias alijs quod tibi fieri vis, idq; ne facias, quod non tibi uis fieri. In summa generalissimum illud, bonum est appetendum ac malum repudiandum, in hōie fit peculiare legis naturalis principium, s. honestum uirtutis bonum exoptandum est & amplectendum contrariumq; uitiorum malum refellendum, ut ad felicitatem perueniatur. Secunda conclusio. Lex naturalis nihilominus est una. Probat, quia unitas legis a fine desumit, est autem horum præceptorum, ut unum principium, quod est ratio, ita & finis unus & scopus, qui (ut dicimus) est bonum in genere. Per hæc ergo iura tam Canonica, quæ Ciuilia innotescunt, quæ de iure naturali loquuntur. Id. n. (ut h. d. i. can. ius natu.) nihil de generalissimo meminit, quod rebus uniuersis cōe est, sed de illo tantum quod est commune omnium nationum, ut uiri & femine coniunctio. Quamuis & hec certius expressit ius ciuile, insti. de iur. nat. & ff. de iust. & iur. ciu. naturale est, quod natura omnia animalia docuit doctrinam. n. appellat naturalem instinctum a natura inditum. Alioquin docere proprie, discursum denotat rationis, quod ad ius gētium proprie attinet & ad ciuile.

Ad primum igitur arg. rōdetur non esse idē prorsus præceptum quod lex. Diximus. n. legem esse quid uniuersalius, quare ratione unius finis & principii, plurium præceptorum collectio & ordo pertinent ad unam legem, sicuti tota scriptura sacra ad unam fidem. Ad secundum autem conceditur, in inclinationes oēs et ad peritus, sensui ad legem naturæ pertinere, rōne tñ diuersa, nam quatenus considerantur, nō ut rationi obediētes, sed tendentes in sua sensualia obiecta dñr præcepta naturalia ea ratione qua in breuis, sed quatenus ratione gubernantur, sunt peculiaria præcepta hōis. Ex quo fit, quod in hōie, ut duæ sūt natura diuersa, sic & duæ leges, sed quia sē sualis sumitur a gñe animalis quæ materia liter se habet in hōie respectu rōnis naturæ quæ est eius forma, specie constituens inde fit quod peccata omnia, quia sunt rōni contraria, licet sint sē sua natura, dicantur simpliciter contra naturā hōis, ut cap. 4. de diu.

tertium hōis pī cipiū quaten? aīal sit. Postremū atq; peculia re homi nis prin cipiū. secunda conclusio. Ratio concludit.

explanā tur ali quatuora ciuilia & canoni ca.

Ad pri mum ar gum.

Ad se cū dum.

shapet

Ad tertium. diu. nom. auctor est Dionysius. Ad tertium argu. q. p. principium est, per distinctionem videtur. Enimvero in prauis morib. licet re vera connexa sunt ambo, duo tñ considerantur. scilicet mali, & rō culpæ. Et quidem rō naturalis mali, et si per impossibilis congnationem loquendo nec Deus esset neq; alius superior, solus ipse peruersus rōnis ordo esset causa, vt homicidium & furtū & similia essent mala moralia, sicuti claudicatio est malū naturale, quia obliquitas est a gradiendi regula. At rō ratio culpæ, quæ dicit inimicitan. & supplicij meritum, non intelligitur nisi vbi est superior cui obedire tenemur. Vnde optime definit Aug. peccatum per hoc q. sit contra legem Dei. Respondo ergo argumenti est quod sola quidem natura obligaret vt transgressio esset malā, licet nō culpa ueruntamen quia natura effectus est Dei, lex quæ naturalis deriuatio diuina legis æternæ, sicut præcepta naturæ obligent, vt transgressio eorum sit non solum malā, sed vera culpa.

ARTICVLVS III.

Utrum omnes virtutis actus sint de lege natura.

D Vab. conclu. superioris articuli duos alteros adhibere opera premium est, vt inspiciamus: tum qualiter ex illis principijs naturalibus virtutes oēs veluti earum conclusiones promanent: tum et quo pacto vna sit lex naturæ, eademq; apud oēs. Interrogatur ergo in hoc tertio articulo, Utrum oēs virtutes sint de lege natura? ar. guitur. n. a parte negatiua. I. ex æterna iam supra constituta est origo & fons omnium legum, virtutes autem lege aliqua diriguntur oēs ergo inde virtutes ortum ducunt, sed lex naturalis alia est quam æterna, ergo actus uirtutum non sunt oēs de lege naturæ, sed de lege æterna. Sed o. arguit, quæ sunt sñ naturam cūctis conueniant, quippe cum vna sit oīum natura, uirtutes autē non oēs omnib. congruunt, nam abstinētia & inedia quæ uni est temperantiæ moderatio, in altero qui imbecillior est, eidē aduersat virtuti, ergo non oēs virtutes sunt eiusdem legis germina. Eo vel maxime, q. lex oīs (vt dictum est) in cōe bonum ordinatur virtutes autē quempiam, vt temperatiua non ordinantur, nisi in particulare bo-

Prima ratio.

secunda ratio.

num personæ. Tertio officia quæ sñ leges ciuiles sunt, sunt vera virtutes: leges autē ciuiles non sunt eadem apud oēs, nam optima quæq; rei publicæ suis peculiarib. legib. communitur, illa ergo uirtutes non legis nature, quæ una est apud oēs, sed iuris humani sunt. Quarto arguitur. I. ex diuina, vt Euangelica, nō descendit a naturali quippe quæ excellentior est: ergo uirtutes illi conformes, ut susceptio baptisimi & sacralis confessio, nequaquam dicuntur de lege nature. Quinto, si uirtutes oēs humanæ riuuli essēt ac conclusiones iuris naturæ, consequens protinus fieret cuncta uirtia contra naturā esse, sunt autē quedam, quæ peculiariter consentur contra naturam, non ergo oēs sunt secundum legem naturæ. In contrarium autem est sententia Damasceni li. 2. ubi ait, uirtutes omnes esse secundum naturam, uirtia uero uirtuta contra naturam.

Tertia
Quarta
Quinta
Dama-
scenus.

Ad eodem modum quo supra definitū est, leges oēs ab æterna deriuari, eidemque subinde actiones humana subdi, disputamus mō an uirtutes oēs humanæ ad normam naturalis legis fiant? Et seruit questio hæc ad explicandam radicem distinctionis uirtutum de lege naturæ, & de humana, & de diuina. Et ergo hic scdm argumentorū exigentiam opus distinctione. Virtus n. & scdm eius gnalem rationem ac formā considerari potest, & secundum particulare obiectus. Virtus inq. inde habet generalē uirtutis formam & nomen opus est scdm rōnem. Et iuxta hanc considerationem constituitur hic prima conclusio. Oēs humanæ uirtutes sunt scdm hominis naturam. Probat: Virtus est nihil aliud quam habitus operatiuus sñ rationis normam, naturalis autem hominis propensio, in quantum est animal rationale ad operandum tendit sñ rationem. Nam cum forma, a qua res speciem fortitur, tribuatur ei naturalem inclinationem, fit vt sicut grauis natura est sñ suam formam ad centrum cadere natura uero ignis, secundum suam sursum ascendere sic natura animalis, cuius anima rationalis existit, fit secundum rationem uiuere. Vnde Cice. lib. 2. de Inuen. Virtus, inquit, est animæ habitus, naturæ modo (hoc est ad naturæ modum) consentaneus ratio ni. Et de offi. li. 3. Magis, inquit, scdm naturam est uirtus, pura comitas, iustitia, liberalitas, q. voluptas, q. uiria, q. diuitiæ. Deniq; que uirtus nullo significantius pacto defini-

In oēs
scd dif-
ferat qd
Apositia
Distin-
ctio uir-
tutis.
Prima
conclus.
Cicero.

niri potest (ut 1. de legib. ipse ait Cicero) quod sit perfecta & ad summum perducta natura, & secundum conclusionem, si virtutum actus secundum earum materiam & species considerentur, non omnes sunt de lege nature. Prima statim huius conclusionis ratio est hec: Lex humana a naturali, uno omnium consensu, distinguitur, virtutes autem ratione generali sunt omnes de lege nature, ut priori conclusionem patet necesse ergo est virtutes legis humane, & illas que sunt legis nature ratione pecuniarium obiectorum distingui quibus sortiuntur species. Probatur autem secundo, ut legitima pandatur causa. Ille virtutes dicitur de lege nature, ad quas statim natura inclinatur, non solum tanquam ad prima principia, verum etiam ad conclusiones ex eisdem principij abique humano discursu pellulantes, ille autem sunt humane, que secundum leges pro temporibus, locis, ac negotiorum varietate humana ratione inueniuntur. Per ora sunt exempla. Precepta Decalogi sunt de iure nature, nam ex illo principio quod bonum est diligendum, atque ex altero quod unaque res suum esse & vitam dignam, statim absque longo rationis discursu procedunt precepta primæ tabule. Scilicet Deum optimum Maximum, cuius beneficium & seculari vita donati sumus, & septimam expectamus, amemus, neque eum iurandi abusu contemnamus, sed feriatis diebus colamus & veneremur. Ex alio autem. Id facias alijs quod tibi fieri vis, idque ne facias, quod tibi non cupis deducuntur mandata cuncta secundæ tabule, que omnia in officij iustitiæ posita sunt. Quare (ut infra dicemus) nulla super his fieri potest dispensatio, nullaque obrepti excusatio per ignorantiam. Sed hæc inferius sunt emittentur appendenda. Præter hæc autem secundum diuersas rerum circumstantias humana ratio diuersas excogitauit leges. Ut post naturam corruptam ius gentium fecit rerum diuisiones, & vna quilibet reipublica proprias gessit, ac loci qualitate instituit suas leges, ut puta preceptionis, venditionis, aliorumque humano rum contractuum, ad que non nuda natura primam inclinabat. Hæc duo scire Aristoteli dignouit Ethic. 7. ubi distinguit iustum naturalem ac legitimum, puta humanum seu civile neque quod naturæ sit quod ubique uim habet eadem non quia vbi, vel non vbi, non quia humana ratio ita de circumstantiis rationatur, civile autem quod a principio nihil refert sic an aliter habeat, cum

uero positum fuerit refert, quale est, minima captiuos redimi uel captam Diis, sed non duas oues mactare. Idem de legibus ecclesiasticis ut pote de delectu ciborum, deque his aut illis diebus festiuiter feriandis. Tamen si his institutis ius diuinum radices iectis. Hæc in genere dicta sunt, in quaestione proxima & subsequentibus collimanda.

Ad primum igitur argumentum respondet mihi me secundum pugnat quod leges omnes ab æterna diuina manent, & in virtutes humane sint de iure nature, quatenus omnis uirtus rationi conueniens est nam lex naturalis non est ab æterna diuersa, sed eius participatio. Ad secundum autem respondet quod etsi diuersæ uirtutes diuersis congruent personis, omnes tamen perfectis circumstantiis sunt secundum rationem, atque hæc generalis consentitur de iure nature. Neque obstat aliquas ordinari in bonum personarum. Nam in indiuiduis obseruatur bonum uniuersale nature. Per rectum. n. eduliorum versus ac uenererum sustentat natura. Et per eam per particulares uirtutis fit ad eam felicitatem progressus. Ad tertium respondetur, quod etsi uirtutes humanarum legum sunt suum genus. Scilicet quia secundum rationem sunt de cetero de lege nature, simpliciter tamen appellantur de lege humana, quia unumquodque à sua atomata specie denominatur. Et ad eundem penè modum respondetur ad quartum. Virtutes non conformes diuinae legi non dicuntur simpliciter de lege nature, sed potius secundum naturales, licet quodam pacto et secundum genus dicantur de iure naturali. Non quidelicet humane quia lex diuina nullatenus deriuatur a naturali, sicut humana, sed quia ratio naturalis diuina luce illustrata quod admodum et inclinatur ad uirtutes diuinas. Supposito. n. quod homo sit creatus ad felicitatem naturalem consentaneam rationi est, ut officiis et exerceatur supra naturalis legis. Ad quintum respondet secundum superiorum doctrinam. Etenim cum in homine duplex sit natura, altera propria, que est secundum rationem uere, altera uero generica, scilicet uis animæ lib. cõis, que est per comixtionem maris & femine specie, propagare, consequitur ut sicut omnes uirtutes secundum propriam naturam nostram hoc est secundum rationem sunt, ita & omnia uitia sint contra naturam, hoc est contra rationem præscriptum. Autem ea que non solum contra rationem nobis propria parantur, uerum & contra genericam naturam animalium, dicuntur pantonomasia contra naturam. Itaque simpliciter

Ad primum.

Ad secundum.

Ad tertium.

Ad quartum.

Ad quintum.

Secunda conclusio. Prima ratio.

Secunda ratio.

Aristot.

plex fornicatio est contra naturam, hoc est contra rationem, quae dicitur parentibus cognoscendas esse proles, ut debite ab illis educerentur, & moribus instituantur, quod homini proprium est, nefandum uero crimen, eo in super quod inuehitur contra fundamentum generationis cunctis animantibus communis

clare sunt. Nusquam enim uisus esse potest mortalium consuetudo, sicut in baris, si modo compos si mentis, cui non sint homini ueritates per vim. Bonum est appetendum ac malum uitandum id facias alijs, &c. ac reliqua quae art. 2. de narrauimus. Posterior conclusio. Lex naturalis quantum ad eius conclusionem, est plurimum sit eadem apud omnes, & quantum ad rectitudinem, & quantum ad cognitionem, deficit in respectu prioris propter particularia quorundam impedimenta, & respectu posterioris propter rationis nubila quibus ob consuetudinem prauiam excacatur. Demonstratio huius conclusionis sumitur ex discrimine inter rationem practica & speculatiua, nam estis principijs utraque per se nota utitur, non tamen similitudine ad contingencia, in quibus actio humanae consistunt, necesse est quod defectus contingere, ac tanto plures quanto inferius ad particularia descenditur. Ex his ergo deducitur nostra conclusio, nempe quod licet in conclusionibus demonstrationum speculabiliu eadem sit rectitudo ueritatis apud omnes, in conclusionibus uero operabilium contingit quod defectus. Exempla patent. Ex illo namque per se noto principio, id facias alijs, quod tibi vis fieri, non practica elicit hanc legem. Depositu cum primum petetur, reddendum est. Quae quidem lex plurimum uerum habet, deficit tamen deficientie petitionis oportunitate rectitudine, puta dum qui penes te arma deposuit, furor correptus, ut faciat homicidium ea repetit. Pari modo ex illo principio, in pace & tranquillitate hominibus uiuendum est, quod cunctis tanquam per se bonum notissimum est, sequitur haec lex, abstinentium est armorum strepitu. Deficit tamen quando hostis rempublicam inuadit. Similiter ex eodem principio colligitur, ut quisque promissorum fide seruet, deficit tamen, dum causa emergit ob quam promissum implere turpe est. At quaeris forte utrum quantum ad cognitionem eorundem conclusionum quippe fit discriminis inter rationem practica, &

ARTICVLVS IIII.

Primū argum. *Primum* *argum.* *Grati-
anus.* *secundū
argum.* *Arist.* *Tertiū* *Prima
conclus.*

Primum *argum.* *Grati-
anus.* *secundū
argum.* *Arist.* *Tertiū* *Prima
conclus.*

Primum *argum.* *Grati-
anus.* *secundū
argum.* *Arist.* *Tertiū* *Prima
conclus.*

Primum *argum.* *Grati-
anus.* *secundū
argum.* *Arist.* *Tertiū* *Prima
conclus.*

Primum *argum.* *Grati-
anus.* *secundū
argum.* *Arist.* *Tertiū* *Prima
conclus.*

Primum *argum.* *Grati-
anus.* *secundū
argum.* *Arist.* *Tertiū* *Prima
conclus.*

Primum *argum.* *Grati-
anus.* *secundū
argum.* *Arist.* *Tertiū* *Prima
conclus.*

Primum *argum.* *Grati-
anus.* *secundū
argum.* *Arist.* *Tertiū* *Prima
conclus.*

Primum *argum.* *Grati-
anus.* *secundū
argum.* *Arist.* *Tertiū* *Prima
conclus.*

Primum *argum.* *Grati-
anus.* *secundū
argum.* *Arist.* *Tertiū* *Prima
conclus.*

Primum *argum.* *Grati-
anus.* *secundū
argum.* *Arist.* *Tertiū* *Prima
conclus.*

Primum *argum.* *Grati-
anus.* *secundū
argum.* *Arist.* *Tertiū* *Prima
conclus.*

Primum *argum.* *Grati-
anus.* *secundū
argum.* *Arist.* *Tertiū* *Prima
conclus.*

Primum *argum.* *Grati-
anus.* *secundū
argum.* *Arist.* *Tertiū* *Prima
conclus.*

Primum *argum.* *Grati-
anus.* *secundū
argum.* *Arist.* *Tertiū* *Prima
conclus.*

Primum *argum.* *Grati-
anus.* *secundū
argum.* *Arist.* *Tertiū* *Prima
conclus.*

Primum *argum.* *Grati-
anus.* *secundū
argum.* *Arist.* *Tertiū* *Prima
conclus.*

Quæstio speculatiuam. Nihil enim apparet quo differant, nam sicuti conclusiones practice nõ omnibus sunt æque notæ, ita neque speculatiuæ. Tunc uera in quâ, est illa conclusio. Ois triangulus habet tres angulos æquales duobus rectis, q̄ illud principium Omnes duæ lineæ, ubi concurrunt, constituit angulum, nõ non est æque nota. Respondeatur. Hactenus nullum esse discrimen, differt tñ, q̄ speculatiuum necessarium ignorantia accidit ob defectum doctrine, scilicet, quia nõ didicisti, ignorantia uero in practice contingit (ut dictum est) ex praua consuetudine rationem obtenebrante. Ex his fit consequens postrema conclusio nis particula, nempe q̄ quanto conclusio nes practice magis ad particularia coaptatur, minus innotescunt. Patet exemplo. Ex illo principio. Id ne facias alijs, quod tibi non vis fieri proxime infertur mādatum illud Decalogi. Non mœchaberis, nam id fieri non potest sine coniugis iniuria. Si tamen rem arctius pstringas, uidelicet, Nec simpliciter fornicaberis, hoc licet illi pariter prohibeatur, tñ quia non habet connexionem iniuriam, nõ est tam uniuersaliter notum, quã inter gentes incultas licet non pessime institutas, ignorari queat. Imò nescio an apud aliquos barbaros fidei nræ inficis ignorantia esse posset proflus excusatoria. Similiter ex eodem principio palā sequitur. Non fallum testimonium dices, q̄ cum iniuriam veter, omnibus est cõperitissimum. Si autem strictius inferas. Neq̄ vllum proferas mēdaciũ, non est ita notum. Immo iuuenies in plebe, qui putant iocofum & officiofũ nullam afferre culpam. Atque hec est ratio ob quam omnes prohibitiones secunda tabula, quo patentes essent, illorum sint expresse criminum, quibus iniuria proximis irrogatur. Tametsi, ut homicidij nõc omnis lesio prohibetur, sic & nomine adulterij omnis turpitudõ, & nomine falsi testimonij omne mēdaciũ. Præceptorum autem decalogi ignorantia nulli moralium excusari vnquam poterit, etsi sua scelera suo aliquo linirent. Sicuti illi qui, religionis gratia cõtra interdictum homicidij humana exede cogitabant Deos suos placare ad uenerari. De quibus Psal. Immolauerunt filios suos & filias suas demõis. Et Cicero

in oratione quadam comemorat sua etate Gallicas gētes eodem ritu pollutas, eademq̄ feracissimam ferit & populis Noui orbi esse solennis. Demones enim humani generis hostes illa cecitate homines demētāt, ut humano sanguine suam expleant inuidiam. Et Iulius Cæsar. lib. 6. de bello Galli. narrat olim apud Germanos latrocinia nullam habuisse infamiam quæ extra fines cuiusque ciuitatis erant. sed tamen facinori obidebant q̄ iuuenes illo exercitio desidiam & torporem excuterent, bellisque se gerendis apparatus. De his autem in præsentiarum satis.

Ad primum igitur argumentum rñdetur non esse Gratiani uerba sic truncare legenda, Ius naturale est qd̄ in lege & in Euangelio continetur. Ac si doceat quicqd̄ est in Euangelio ad ius naturale pertinere. Sed iunctum cum uerba sequentibus. Ius naturale est quo quisque iubet id facere, q̄ sibi uult fieri, &c id quod in Euangelio continetur, ut uerba hæc patētis, sint docens ius naturale plene in euangelio contineri, non tamen id solum, sed & ius in se diuinum. Ad secundum q̄ est Aristiam responsum. Non quidem principia nature, sed conclusiones nonnuquam deficere. Ad tertium autem conceditur inclinatio nes nature quæ homini cõpetunt, in quantum sensibili animali, ad legem attingere fomi is, hoc est appetitus sensitiui originali iustitia destituti. Si autem cõsiderentur quatenus hominis sunt proprie, tñ leginature subduntur, puta rationi, ceterarum potentiarũ moderatrici, quæ cūctos affectus debet intra suas lineas continere.

ARTICVLVS V.

Utrum lex natura mutari aboleri ue possit.

Post hæc facile est hoc quinto articulo duo perspicere quæ superiorũ collaria sunt, nēpe, utrum lex nature aut mutabilis sit, aut ab humana mēte ei adicibilis. Arguitur, ergo q̄ sit mutabilis. Legitur enim in Ecclesiast. 17. Addidit eis disciplinam, & legem uite ubi circumscribitur glossa, legem scilicet literæ quãrum ad correctionem legis naturalis. Et Iulianus lib. 5. (quod est dist. 1. c. ius naturale.)

Cæsar.

Ad primũ arg.

Ad secũdum.

Ad tertium.

Primũ argu. a parte negatiua.

ait

Tertiū

ait cōem omnium possessionem & libertatem esse de iure nature, cum tñ iam iure gentiū, tam rerum diuisio, tum et seruius inducta in orbē sit, est ergo lex nature mutabilis. Sed & q̄a nostris cordibus auelli possit, arguit primo ex his quæ dicta sūt. Multæ n. fuere gentes adeo haberes & morū prauitate tabefactæ, ut leges nature cōtrarias ediderint. Vnde super illud ad Ro. 2. Cū gentes quæ legē non habent, &c. ait

Tētur

alterum mebrū quæstionis duobus argumentis.

Glossa.

Quartū argum. Gratianus. August. Distinc.

Quartū

Ad hanc quæstionē facillima est per distinctionem responsio, supposito. n. primo interuallo, quod inter principia, eorumq; conclusiones interiectum est, bifariam lex nature censeri potest mutabilis. Vno modo per additionem, quæ ei fiat, atque altero per distractionē. Statuitur ergo prima conclusio. Nihil vetat legem nature priori modo esse mutabilem. Adiecta n. est illi lex diuina tam uetus quam noua duobus præcipue commodis. Vno. scilicet quia iam obsecrata erat in mortalium mentibus & caligine obducta, ut in nouaretur. Nempe ut cōstaret non solum externus actus, uerū & internos esse ad legis normam cōponēdos, neque solum iura natura amicis deberi uerum & inimicis. Altero, ut ea cōsilio quæ illi deerant, supplerentur. Et hoc est quod glossa. Eccl. 17. in primo argumento citata appellat correctionem legis nature, quæ facta est per legem literæ. Secunda conclusio. Lex nature non est quantum ad prima principia posteriori modo mutabilis, ut scilicet quod prius fuit legis nature desinat esse talis iuris. At uero quantum ad secunda præcepta, quæ sunt uelut proxime conclusiones, licet primū immutabilis sit, potest nihilominus quandoq; sed raro mutari, præ humana impedimenta ut articulo proximo expositum est. Nam & circa necessa-

Prima concl.

Secūda cōcluc.

Distinc.

Quartū argum.

Gratianus.

August.

Distinc.

Quartū argum.

Gratianus.

August.

Distinc.

Quartū argum.

Gratianus.

August.

Distinc.

Quartū argum.

Gratianus.

August.

Distinc.

Quartū argum.

Gratianus.

August.

Distinc.

Quartū argum.

Gratianus.

August.

Distinc.

Quartū argum.

Gratianus.

August.

Distinc.

Quartū argum.

Gratianus.

August.

Distinc.

Quartū argum.

Gratianus.

August.

Distinc.

Quartū argum.

Gratianus.

August.

Distinc.

Quartū argum.

Gratianus.

August.

Distinc.

Quartū argum.

Gratianus.

August.

Distinc.

Quartū argum.

Gratianus.

August.

rias conclusiones speculabilium cōtingit ob mentis lippitudinem nonnunquā halucinari. Quæ circa mutatio hæc non tam in lege sit, q̄ in rebus ipso, ueritas. n. illius generalis præcepti, Depositu reddendū est, aut illius fides p̄missa custodiēda, non mutatur nisi mutatis reb. ex quarū mutatione cōtraria nascitur ueritas. Quoniam & hæc lex. Esus carniū uiniq; potus salubris est hoib. ob id particulari mutatur, q̄ homo febrī correptus est, cui talis victus nocuus sit. Vnde Arist. 5. Ethic. c. 7. Ius, inquit nature, immutabile est, sicuti ignis ubique uis, quod de primis principijs inteligit, de conclusionib. aut subdit, posse mutari, non tñ apud Deos, qui immutabiles sunt, sed apud nos, qui mutari possumus. Quo fit leges triumphantium in regno ceterorum nullatenus mutari posse, q̄a neque scilicet illi mutantur. Auctoritas autē Iudicari non sic intelligenda est, ut libro 3. q. 3. dicturi sumus, ac si eōdem possessionem præcipiat, aut seruitutē interdicit, alias ius gentium non potuisset tales leges reuocare, sed dicuntur hæc negatiue de lege nature quia illa nec diuisionē fecit, nec seruitutē iussit. Restabat hieñ tractare, an huiusmodi præcepta nature sint dispētabilia cuius nimirum inde cōiecturæ sūt, q̄ Deus Abrahamæ necem filij præcepit, & Osee ut fornicaretur, & filijs Israel ut depradarentur Aegyptios, hæc autē dubitatio inferius. q. 1. art. 8. propriam habitura est sedē. Tertia cōclusio similis est huic proximæ. Lex nature quantum ad prima principia & præcepta, non potest ab humana mēte stirpitus eradicari. Potest tñ, licet non plurimū, sed raro quantum ad conclusiones, & secunda præcepta in aliquibus hominibus deleri. Cōclusio non alio indiget testimonio quam q̄a superioribus petitur. Possunt barbari tanta morū vitiositate perueriti atque errorum peruersitatibus offuscari, ut pro peccatis non ducant, quæ lex nature uetat. Neque id solum in conclusionibus, quæ lōge a principijs distantur est officiosum mendacium & simplex fornicatio, uerū & in his quoq; quæ propinquiores, sub indeq; lucidiores existunt. Sunt. n. (ut a fide dignis accepimus) re p̄ti iter illos mortales. Noui orbis qui nefandam turpitudinem contra naturam non solum impune permit-

Tertia cōclusio

Suadetur conclusio.

permitterent uerū nulla culpa denotabāt. Qua utique rōne fieri potest vt respublica & principes leges contra naturā instituunt sūm uerbum ista. Vt qui condunt leges iniquas. Et sūm hoc intelligenda est illa glosa ad Rom. 2. quae ait culpam delictis legem iustitiae ab infidelium cordibus. Reslant ergo duo superiorum argumenta soluta. Ad tertium autem respondetur, quod est gratia sublimior sit atque efficacior, quam natura, non est tamen nobis ingenua, & innata, atque adeo neque tam penitus infixa, & ideo facilius per culpam nostram eradicator, quam lex naturae.

Ad tertium arguente.

QVAESTIO V.

DE LEGE HUMANA in genere.

S. Thom. 1. 2. qu. 95.

ARTICVLVS I.

Utrum praeter legem naturae necessaria nobis fuerint humanae.

TERTIVM legum genus est humanarum, de quibus maiores extant disputandi rationes, quae uterque primo, an praeter legem naturalem necessariae sint etiam humanae? Et arguitur a parte negatiua. Primo, quia (vt Aug. quae ex 1. de libero arb. q. proxima citauimus, ait) per legem aeternam sufficienter omnia sunt ordinatissima, illa autem satis abundeque nobis per naturam coequantur, ergo humanae redudant. Secundo, lex mensura est (vt supra diximus) naturae actionum, ratio autem non est rerum mensura, sed ipsa potius rerum natura, quam ratio inspicit, (vt 1o. Mera auctor est Arist.) ergo cum leges humanae a ratione proficiantur, non habent legitimam rationem legum. Tertio mensura, qualis est lex, debet esse (vt ibidem Arist. docet) certissima, certitudo autem humanae rationi de rebus gerendis, quae singularia sunt ac mutabilia, competere non potest, sed in illud Sap. 9. Cogitationes mortalium timidae, & incertae prouidentiae nostrae, ergo a ratione humana nulla proficiuntur leges. Quarto altera via arguitur. Est, humana ratio certa esse posset regula naturae actionum, multo commodius respublica uia hominum uoce gubernaretur, quam positus legibus. Eum uero cum iudex (vt

1. Arguente partem negatiua. August.

Secundum.

Tertium.

Quartum arguente.

5. Ethic. c. 4. auctor est Arist. Sit aia iustū facilius congruentiusq. fieret ad illum recursum, quam ad legem surdam & mutam. Nam cum actiones in singularium usu consistant, non potest humana lex (vt quae sequi debemus) de omnibus prouidere, singulaeque circumstantias, prospicere, ut faceret sua prudentia iudex. In contrarium autem est Isidorus lib. 5. Etymol. c. 20. & refert inter decreta dist. 4. ubi ait, factas esse leges ut casum metu humana coereatur audacia, utaque sit inter improbos in nocentia, & in ipsis improbis formidato supplicio refrenatur audacia, & docendi feculias.

Aristot.

Isidorus

Quaestio huius solutio facile ex ipsa rerum natura, & humana conditione colligitur. Respondetur ergo duabus conclusionibus. Una est. Necessarium prorsus fuit praeter legem naturae alias humanas pro rerum uarietatibus emergentibusque casibus ac negotiis, conditi Conclusio haec ex duabus radicibus constat, uidelicet & ex discursivo ingenio nostro, & ex rerum indigentia. Enim uero sicut in speculabilibus, sic & in practi- cis innata nobis uis est ex uinculis principijs & indemonstrabilibus conclusiones deducere, eademque in duplici diffinitione. Alias quippe necessarias demonstramus, ut in Mathematicis, alias uero propter ineuidentiam consequentia sub opinione colligimus pro qualitate cuiusque scientiae. Pari modo in practi- cis ex primis principijs (vt dictum est) praecipua Decalogi, quasi necessarias conclusiones exprimimus, & ideo sunt de iure naturae. Sed tamen quia actiones nostrae in singularibus versantur, necesse est ex eisdem principijs observatus circumstantij loci & temporis ad particularia descendere. Quae propter illae regulae hunc in modum consistunt, quia non necessario ex solis principijs naturalibus pullulant, sed rationis ad- miniculo consueuntur, humanae leges occupantur. Vti sunt leges, quae in conditionibus, & ceteris rerum commutationibus positae sunt. sine quibus genus nostrum uitam nequiret transigere. Sed exurgat hinc quispiam fortasse aduersus Dei, Naturaeque prouidentiam Nunquid non prouidentius nobis fuisset consuluum, si lex ipsa naturae usque ad singularia doceret nos omnia? Arguitur enim hoc fuisse consuluum, eo quod ratio affectibus sepe obscuratur cum tamen lex naturae semper sit inspicua. Respondetur omnia esse disposita secundum naturam nostram

Prima conclusio.

Primatio.

Obiectio.

Solutio.

Soto, de Iusti & iu. C Ra-